

4. Організація підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів поліції ФРН // Вісник ГУК МВС Росії. -1997. - № 4. - С. 100-106.
5. Шумілов В.М. Правова система США. - М., Дека, 2003. С. 77-79; 118-129. Губанов А.В. Поліція зарубіжних країн. Організаційно-правові засади, стратегія і тактика діяльності .- М.: МАЕП, 1999. С. 151-152.
6. A Short Guide to NPT Courses and Consultancy. National Police Training .- London. 2003.

Рецензент: Сіцинський А.С., д.держ.упр., професор.

УДК 352

Сергієнко Є.В.,
магістр державного управління,
аспірант НАДУ при Президентіві України

СТРУКТУРА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття присвячена теоретичним засадам взаємодії в системі місцевого самоврядування. Реалізовано авторський підхід до характеристики поняття “механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування”. Визначено структурні елементи, функції, види механізмів взаємодії в системі місцевого самоврядування.

Статья посвящена теоретическим вопросам взаимодействия в системе местного самоуправления. Реализован авторский подход к характеристике понятия “механизмы взаимодействия субъектов местного самоуправления”. Определены структурные элементы, функции, виды механизмов взаимодействия в системе местного самоуправления.

This paper analyzes theoretical aspects of interaction within self-government system. Own approach to describe the concept “interaction mechanisms of related subjects in the self-government system” is realized. Structural elements, kinds, functions of its interaction mechanisms are considered.

Постановка проблеми. Розбудова системи місцевого самоврядування згідно з європейськими стандартами належного врядування та у відповідності до потреб українського суспільства є пріоритетним завданням сучасної державної політики щодо розвитку народовладдя. Разом з тим, науковці і практики місцевого самоврядування, державні діячі привертають увагу до деструктивних чинників, які наразі знижують ефективність системи місцевого самоврядування та стримують її розвиток: дезінтегрованість і бездіяльність більшості територіальних громад, відчуженість органів місцевого самоврядування від населення, неузгодженість діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування, численні внутрішні конфлікти, які дестабілізують роботу місцевих рад і відбуваються в умовах низького рівня громадського контролю за діяльністю органів, виборних і посадових осіб місцевого самоврядування [14]. Вдосконалення механізмів взаємодії між

територіальними громадами, органами і посадовими особами місцевого самоврядування забезпечить збільшення суспільно корисного внеску згаданих суб'єктів системи місцевого самоврядування у загальний результат її діяльності, сприятиме виникненню ефекту синергії та підвищенню ефективності цієї системи. Розроблення практичних заходів із вдосконалення механізмів взаємодії в системі місцевого самоврядування зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування цього поняття, що забезпечить глибоке розуміння проблем, які потребують розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади взаємодії в системі місцевого самоврядування ґрунтовно висвітлені у колективних наукових працях за участю В.С.Журавського, В.О.Серьогіна, О.Н.Ярмиша [4], В.М.Вакуленка, О.С.Ігнатенка, М.К.Орлатого [6], В.Ф. Погорілка, О.Ф.Фрицького [8]. Форми і методи взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування систематизовані й охарактеризовані І.В.Бураковським [5], А. Ф.Ткачуком [16], В.В.Толковановим [17], багатьма іншими авторами.

Виділення невирішених раніше частин проблеми. У літературі з державного управління не формалізовано поняття механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування поняття “механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування”, що зумовило постановку таких завдань:

- охарактеризувати сутність феномену взаємодії в системі місцевого самоврядування, визначити види взаємодій між суб'єктами цієї системи;
- формалізувати поняття механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, описати структуру та функції цих механізмів;
- запропонувати критерії класифікації механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування.

Об'єкт дослідження – теоретичні засади взаємодії в системі місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку народовладдя в Україні.

Виклад основного матеріалу. Місцеве самоврядування є формою здійснення публічного управління, реалізацією гарантованого державою права територіальних спільнот самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в інтересах місцевого населення. Цей процес відбувається через взаємодію суб'єктів місцевого самоврядування в певному часовому, територіальному і суспільному просторі, під впливом історичних, географічних, геополітичних, політико-ідеологічних, демографічних, економічних, соціокультурних, правових, інших зовнішніх і внутрішніх чинників. У даному дослідженні дотримуємось найбільш поширеного серед науковців підходу, за якого суб'єктами місцевого самоврядування вважаються визначені положеннями статті 5 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” елементи цієї системи [4, с. 505; 3, с.683–684].

У множині цих суб'єктів виділяють такі групи: територіальні громади – первинні суб'єкти місцевого самоврядування; представницькі й виконавчі органи місцевого самоврядування (далі – ОМС); його головні посадові особи – сільські, селищні, міські голови; органи самоорганізації населення (далі – ОСН). Специфіка взаємовідносин у місцевому самоврядуванні полягає в тому, що територіальна громада – його первинний суб'єкт, основний носій самоврядних функцій і повноважень, одночасно є об'єктом управління, на котрий спрямовано організуючий і регулюючий вплив органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Як суб'єкт управління сільська, селищна, міська громада безпосередньо вирішує питання місцевого значення через різноманітні механізми прямої демократії та інші форми участі в місцевому самоврядуванні, формує органи місцевого самоврядування та обирає його головних посадових осіб – сільських, селищних, міських голів; взаємодіє з іншими громадами. На рівні районів і областей взаємодія територіальних громад реалізується: 1) опосередковано, через інституціолізовані форми – діяльність районних та обласних рад, які представляють спільні інтереси територіальних громад базового рівня; створення асоціацій і добровільних об'єднань цих асоціацій згідно з Законом [9]; 2) безпосередньо – через різноманітні форми міжмуніципальної співпраці. В свою чергу, органи та посадові особи місцевого самоврядування регулюють розвиток територіальної громади через механізми управління, чинять свідомий, цілеспрямований, впорядковувачий вплив на соціальні процеси та залучають до цієї діяльності жителів села, селища, міста через різноманітні форми та методи. Найбільш адекватно відображає зв'язок між категоріями взаємодії та управління в місцевому самоврядуванні визначення, надане Ю.П.Битяком [1, с.6], який зауважує, що управління, як соціальне явище, “має своїми основними елементами суб'єкт і об'єкт (який діє на засадах самоорганізації), що взаємодіють на різних щаблях ієрархії шляхом управляючого (керуючого) впливу суб'єкта на об'єкт”. Отже, управління є одним із проявів взаємодії, а саме – реалізацією управлінських функцій суб'єкта управління щодо об'єкта, здійснення ним свідомого впорядковувачого впливу, що викликає відповідну зворотну реакцію об'єкта. Логічним вбачається висновок, що взаємодія і управління співвідносяться як ціле і часткове: управління є однією з форм взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, але не кожна взаємодія є управлінням, адже коло суспільних зв'язків, на основі яких здійснюється взаємодія, є значно ширшим, ніж управлінські. Таким чином, поняття механізмів взаємодії охоплює більше аспектів взаємовідносин суб'єктів місцевого самоврядування, ніж поняття механізмів управління. Разом з тим, підходи до визначення й класифікації механізмів управління, на наш погляд, можуть бути розповсюджені на характеристику механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування. Насамперед, розкриємо сутність поняття взаємодії. Феномен взаємодії в системі місцевого

самоврядування, з одного боку, є багатоаспектним явищем, з іншого – динамічним процесом. Явище взаємодії в місцевому самоврядуванні являє собою складну, полісуб'єктну систему взаємовідносин, організованих як усталена практика вирішення питань місцевого значення, котра формується на основі суспільних зв'язків між суб'єктами місцевого самоврядування та відтворюється у часі й просторі. Крім того, взаємодія в системі місцевого самоврядування може розглядатись як динамічний процес безперервного обміну взаємозумовленими діями та впливами між суб'єктами місцевого самоврядування усіх рівнів, який призводить до інтеграції чи дезінтеграції цих суб'єктів, сприяє виявленню та узгодженню інтересів учасників місцевого розвитку, подоланню внутрішніх протиріч у системі місцевого самоврядування та забезпечує вирішення питань місцевого значення. Запропоновані визначення відображають діалектичний підхід до поняття взаємодії, адже взаємозумовлена активність учасників взаємовідносин з приводу вирішення питань місцевого значення реалізується як на засадах протидії, так і сприяння. Виділяємо такі *види взаємодії* між суб'єктами місцевого самоврядування: консультації, координація дій, сприяння діяльності, кооперація, співпраця, партнерство (інтегруючий вплив на систему місцевого самоврядування), а також конфлікт, конкуренція, протидія, антагоністична боротьба (регулюючий або дезінтегруючий вплив на систему місцевого самоврядування). *Консультації* є двостороннім обміном інформацією між суб'єктами [3, с.337]. Наприклад, консультації органів місцевого самоврядування з громадськістю здійснюються в безпосередній формі (публічне громадське обговорення) і опосередкованій формі (вивчення громадської думки). Загальні питання проведення таких консультацій регулюються актами законодавства, зокрема [10, 11, 12, 13], а механізм і порядок здійснення у певній територіальній громаді – актами місцевого самоврядування (затвердженими рішенням місцевої ради статутом територіальної громади, спеціальними положеннями). *Сприяння* – це створення умов для ефективної діяльності іншого суб'єкта місцевого самоврядування, тобто надання організаційної, матеріально-технічної, економічної, правової, інформаційної, кадрової, іншої підтримки при реалізації ним певних заходів. Прикладом взаємодії на засадах сприяння є підтримка органів самоорганізації населення з боку місцевої ради; матеріально-технічне, інформаційне та організаційне забезпечення роботи сільських, селищних, міських рад, яке здійснюється виконавчим апаратом цих рад. *Координація* – це узгодження суб'єктами місцевого самоврядування окремих дій, заходів, напрямів діяльності з огляду на спільні інтереси чи предмети відання. Прикладом вертикальної координації вважаємо регулювання діяльності комітетів самоорганізації населення та районних в місті рад, яку здійснює міська рада. Горизонтальною координацією є узгодження спільної діяльності органів самоорганізації населення (наприклад, у сфері благоустрою, профілактики

адміністративних правопорушень). *Кооперація* – це об'єднання зусиль і ресурсів суб'єктів місцевого самоврядування на тривалий час з метою виконання певної суспільної функції на засадах розподілу, розмежування обов'язків (повноважень), що зумовлює високий ступінь взаємозалежності. *Кооперацією* вважаємо певні економічні форми міжмуніципальної співпраці – створення спільних комунальних об'єктів, спільне надання муніципальних послуг. *Співпраця* передбачає об'єднання економічних ресурсів і (або) зусиль заради вирішення питань місцевого значення і втілюється у спільних цільових програмах, проектах і окремих заходах. Цей різновид взаємодії реалізується на основі як горизонтальних, так і вертикальних зв'язків, тобто відбувається не лише між подібними, а й різними за правовим статусом суб'єктами місцевого самоврядування (співпраця сільського, селищного, міського голови і депутатів ради; співпраця органів місцевого самоврядування з громадськістю). Якщо йдеться про відносини функціонального підпорядкування або організаційного керівництва, то під співпрацею розуміємо організацію спільної діяльності, за якої і керівний, і керований суб'єкти зацікавлені в належному виконанні взаємних обов'язків і закріплених за ними функцій, докладають зусилля задля досягнення суспільно корисного результату та сприяють налагодженню гармонійних взаємовідносин (взаємодія міського голови з депутатським корпусом ради, її виконавчим комітетом). Під *Партнерство* – це найвищий ступінь співпраці, за якого подібні за правовим статусом (компетенцією) суб'єкти місцевого самоврядування взаємодіють на рівних засадах (партнерство громад). У цьому сенсі конструктивний діалог влади та місцевих жителів не можна вважати партнерством, оскільки за останніми тенденціями науки державного управління органи місцевого самоврядування є надавачами муніципальних послуг, а не “партнерами” територіальної громади. В діяльності суб'єктів місцевого самоврядування можуть виникати протиріччя, що реалізуються в таких видах взаємодії, як конфлікт, взаємна протидія, що подекуди призводить до найвищого ступеню протистояння – антагонізму. Прикладом може слугувати *антагоністична взаємодія* влади і громади, зумовлена свідомим, злісним ігноруванням потреб місцевих жителів при наданні підприємницьким структурам дозволів на забудову певної території без урахування громадської думки, належного обговорення містобудівної документації. Подібні дії місцевої влади викликають зворотну реакцію – протидію з боку територіальної громади, яка реалізується через різні форми, методи, важелі впливу: *організаційні* – акції протесту, пікети, інші форми протестної демократії; *інформаційні* – звернення громадян зі скаргами на дії цих органів місцевого самоврядування, розповсюдження відомостей про місцеві події в засобах масової інформації; *правові* – ініціювання місцевого референдуму з питання дострокового припинення повноважень міського голови; *політичні* – залучення до розв'язання конфліктної ситуації представників

опозиційних політичних партій тощо. Відповідно до окреслених видів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, можна виділити механізми координації, співпраці, сприяння, конкуренції, протидії. Разом з тим, потребує формалізації вихідне поняття – “механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування.” Спрощене тлумачення механізму як “внутрішнього устрою чого–небудь” [6, с. 331] хоча й не відображає різноманіття та складність взаємовідносин, які виникають між суб'єктами місцевого самоврядування в процесі виконання покладених на них функцій, але розкриває сутність досліджуваного поняття. Структура та механізм соціальної взаємодії в суспільстві зазвичай розглядається як сукупність елементів: суб'єктів взаємодії, тобто людей, які діють; змін, зумовлених їхніми діями; вплив цих змін на інших людей; зворотної реакції людей, на котрих була спрямована дія [15, с. 359]. В контексті управлінської діяльності, спеціалізоване довідкове видання тлумачить механізм як “сукупність практичних заходів, засобів, важелів, стимулів, за допомогою яких здійснюється вплив на будь–яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей. При цьому, роль механізму можна відобразити за схемою: цілі → рішення → впливи → дії → результати, а фактори впливу можуть мати політичний, економічний, соціальний, організаційний і правовий характер” [2, с.116–117].

Видається науково обґрунтованим запропонувати таке визначення: “*механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування*” – це інтегративна, узагальнена категорія, що позначає систему політичних, правових, організаційних, економічних, фінансових, інформаційних, ціннісно–орієнтовних механізмів, умовно розмежованих за часом і простором, за способом і характером впливу, за суб'єктами, об'єктами та результатами взаємодії, які в тому чи іншому поєднанні забезпечують процес виконання функцій і реалізації повноважень територіальної громади, органів і посадових осіб місцевого самоврядування, дозволяють узгодити інтереси та реалізувати спільні ідеї учасників місцевого розвитку стосовно вирішення питань місцевого значення. Певний механізм взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, що входить до складу означеної системи, являє собою цілісну сукупність і логічний взаємозв'язок таких різноякісних складових: 1) форм, методів, засобів і важелів взаємного впливу суб'єктів місцевого самоврядування, способів підтримання рівноваги в цій системі; 2) цілей і принципів, правил і процедур взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, очікуваних моделей поведінки кожної зі сторін (норм); 3) різноманітних суспільних зв'язків між суб'єктами місцевого самоврядування (горизонтальних і вертикальних), на основі котрих відбувається їх взаємодія; 4) закономірностей взаємодії. Розглянемо компоненти механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування. *Форми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування* – це сукупність видів чи методів взаємодії, згрупованих за певним критерієм. Наприклад, форми взаємодії можуть бути як

безпосередніми (зустріч міського голови з виборцями, публічне громадське обговорення певних проблем міста; головування міського голови на пленарному засіданні міської ради, спілкування з депутатами цієї ради та ухвалення спільних рішень), так і опосередкованими (інформування громадськості про діяльність органів місцевого самоврядування через комунальні друковані засоби масової інформації та вивчення громадської думки щодо діяльності міської влади; затвердження положення про порядок реалізації місцевих ініціатив у місті). Крім того, виділяємо інституціолізовані (такі, що відображають певні суспільні інститути) та не інституціолізовані форми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування. До інституціолізованих форм взаємодії, засади реалізації яких закріплені актами чинного законодавства, актами органів і посадових осіб місцевого самоврядування, відносимо, насамперед, форми прямої демократії, а також консультативно-дорадчі органи, які створюються громадянами та їх об'єднаннями при ОМС, асоціації органів і посадових осіб місцевого самоврядування, тощо. До не інституціолізованих належать форми взаємодії, які не знайшли відображення в чинному законодавстві, але потенційно можуть використовуватись в місцевому самоврядуванні або вже запроваджені в діяльність його органів (наприклад, такий масовий захід у громаді, як “толока”, “дитячий омбудсмен” і “нижні палати” місцевих рад, як структурні елементи цих представницьких органів). Під *методами взаємодії* суб'єктів місцевого самоврядування розуміємо практичні способи та певні прийоми, які свідомо застосовуються: 1) для здійснення впливу на діяльність іншого суб'єкта (суб'єктів) місцевого самоврядування з урахуванням зворотної реакції (відгуку); 2) для залучення до спільної діяльності з вирішення питань місцевого значення. *Засоби забезпечення взаємодії* – це сукупність матеріальних і нематеріальних засобів, які забезпечують реалізацію різноманітних форм і методів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування. До матеріальних відносимо технічні пристрої і канали передання інформації, або так звані комунікативні канали - системи гучного мовлення, поштовий, стаціонарний і мобільний зв'язок, телебачення, радіомовлення, друковані засоби масової інформації, мережа Інтернет. До нематеріальних засобів слід віднести вербальні та невербальні засоби спілкування (комунікації) – слова, інтонацію, паузи в мовленні; рухи, жести, вираз обличчя тощо. *Важелі впливу* (фінансові, економічні, правові, психологічні, політичні) – це складові механізмів взаємодії, які відображають взаємозалежність певних явищ і показників та дозволяють підвищити ступінь впливу на об'єкт, справляють стимулюючий і регуляторний ефект. Наприклад, до складових фінансового механізму традиційно відносять такі фінансові важелі впливу, як податки, бюджет, штрафні санкції, ліцензування, нормування прибутку [7, с.47]. *Цілі* взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування – це орієнтири, бажаний кінцевий результат спільних дій її учасників, а *принципи* – певні

обмеження щодо засобів і способів досягнення визначених цілей. *Закономірностями взаємодії* у тій чи іншій системі місцевого самоврядування, на наш погляд, є очікувані й повторювані реакції суб'єкта місцевого самоврядування на певні дії та впливи іншого суб'єкта (або суб'єктів), котрі визначають характер взаємовідносин у цій системі та характеризують усталену практику вирішення питань місцевого значення. Закономірності формуються під впливом історичних, географічних, політичних, правових, економічних, соціокультурних та інших, зовнішніх і внутрішніх чинників. На завершення структурної характеристики досліджуваного поняття, зазначимо, що механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування виконують такі *функції*: 1) забезпечують процес вирішення питань місцевого значення; 2) сприяють узгодженню інтересів і реалізації потреб учасників взаємодії щодо вирішення питань місцевого розвитку, розв'язанню суперечностей, які виникають між ними в процесі взаємодії; 3) обумовлюють взаємовплив, погодженість функціонування та інтеграцію елементів системи місцевого самоврядування, виникнення синергетичного ефекту спільних дій; 4) виявляють внутрішній зміст відносин суб'єктів місцевого самоврядування у різноманітних зовнішніх формах взаємодії; 5) дозволяють реалізувати бажання, втілити у життя спільні ідеї учасників місцевого розвитку, тобто перетворюють ідеальне на матеріальне; 6) визначають модель взаємовідносин суб'єктів місцевого самоврядування; 7) формують зразки (“паттерни”) взаємодії, які поширюються серед інших самоврядних систем.

Механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування можна класифікувати за різними критеріями. *За часом* виділяємо стратегічні (довготермінові), тактичні (середньотермінові) та ситуативні механізми (оперативне реагування на певну дію або подію). Стратегічним механізмом взаємодії є, зокрема, створення добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування; утворення консультативно–дорадчого органу при міській раді, так званої громадської ради, що діє на постійній основі (як стратегічний механізм співпраці територіальної громади з органами й посадовими особами місцевого самоврядування). Тактичним механізмом взаємодії можна вважати утворення міською радою фокус–групи для з'ясування потреб і проблем міської молоді із залученням активістів територіальної громади, представників молодіжних рухів, працівників виконавчого комітету міської ради, керівників ОСН. Проведення зборів громадян за місцем проживання з питань підготовки колективного звернення до міської ради щодо перенесення транспортної зупинки та внесення відповідної пропозиції до порядку денного засідання місцевої ради є ситуативним механізмом взаємодії. *За простором дії* розрізняємо: 1) *транскордонні* механізми взаємодії, які сприяють налагодженню зв'язків українських територіальних громад з міжнародними територіальними спільнотами – наприклад, обмін досвідом між муніципалітетами на міжнародному форумі, котрий організований міською

радою або візит міського голови до муніципалітету міста–побратима; 2) *регіональні* – це механізми взаємодії, які реалізуються за межами первинних систем місцевого самоврядування сіл, селищ, міст в Україні та забезпечують партнерство територіальних громад, управління спільним комунальним майном, реалізацію спільних проектів (зокрема, надання транспортних послуг за програмою “шкільний автобус” для школярів двох суміжних сіл; утворення кількома територіальними громадами спільного комунального підприємства з переробки сміття); 3) *місцеві* – стосуються взаємодії територіальної громади, органів і посадових осіб місцевого самоврядування села, селища, міста (проведення позачергових місцевих виборів міського голови, місцевого референдуму з питання доцільності приватизації об’єктів комунальної власності); 4) *локальні* – спрямовані на вирішення проблем, які стосуються частини території населеного пункту або окремої групи його жителів (нарада керівників комітетів самоорганізації населення певного району в місті). В залежності від *об’єктів взаємодії*, тобто сфер життєдіяльності територіальної громади, можна виділити механізми взаємодії у сфері охорони навколишнього середовища, житлового будівництва, благоустрою, механізми спільного надання транспортних, медичних, соціальних, освітніх, інших послуг. *За способом впливу* одного суб’єкта місцевого самоврядування на інший: механізми безпосереднього (прямого) та опосередкованого (непрямого) впливу. *В залежності від типу зв’язків*, які становлять основу взаємодії – механізми вертикальної координації (програмування розвитку системи комітетів самоорганізації населення міською радою), діагональної взаємодії (консультації з громадськістю), горизонтальної координації (створення асоціацій ОСН), субординації (міський голова відповідним розпорядженням призначає та звільняє з посад керівників відділів, управлінь, інших виконавчих органів міської ради), реординації (місцева ініціатива). В залежності від *кількості залучених учасників* – індивідуальні механізми взаємодії, індивідуально–групові, міжгрупові. Крім того, взаємодія може відбуватись між подібними та різними *за правовим статусом* суб’єктами місцевого самоврядування: наприклад, співпраця або координація діяльності органів самоорганізації населення, обмін досвідом виконавчих комітетів районних в місті рад, створення робочої групи депутатами міської ради є прикладом взаємодії між подібними елементами самоврядної системи; реєстрація виконавчим комітетом міської ради вуличного комітету самоорганізації населення, річний звіт сільського голови перед сільською громадою – це взаємодія різнорідних елементів системи. *За способом впливу* на діяльність суб’єктів місцевого самоврядування виділяємо механізми координації дій, контролю, формування нових елементів місцевого самоврядування та припинення їх діяльності. Наприклад, міська рада координує діяльність органів самоорганізації населення через проведення нарад з їх керівниками, розмежування повноважень між окремими комітетами; впливає на

розвиток мережі комітетів самоорганізації населення через прийняття річної програми підтримки ОСН. *За характером (видами) взаємодії*: 1) механізми, які забезпечують партнерство, співпрацю, координацію, взаємосприяння, тобто відображають інтеграцію суб'єктів місцевого самоврядування на основі єдності інтересів; 2) механізми, котрі пов'язані з протиріччями в діяльності суб'єктів місцевого самоврядування та є засобом організації конкурентних відносин (політична конкуренція партій при формуванні місцевих рад через механізм місцевих виборів), конфліктних відносин (механізми стримувань і противаг у діяльності сільських, селищних, міських голів і депутатів місцевих рад) або способом протидії (дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням місцевого референдуму або за рішенням відповідної ради; відкликання депутатів місцевих рад). *В залежності від методів і важелів впливу* виділяємо такі основні механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування: правові, економічні, фінансові, політичні, інформаційні, організаційні та ціннісно-орієнтовні, а також комплексні, які утворюються через поєднання означених видів (організаційно-правові, політико-правові) і спеціальні, спрямовані на врегулювання деяких аспектів спільної діяльності суб'єктів місцевого самоврядування (організаційно-кадрові, адміністративно-правові).

Внаслідок реалізації певного механізму взаємодії виникає фінансовий, економічний, правовий, політичний, ідеологічний, організаційний або сукупний ефект, який підлягає співвіднесенню із витраченими ресурсами територіальної громади (громад) та оцінюванню.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок. 1. Феномен взаємодії в системі місцевого самоврядування може розглядатись як багатоаспектне явище і як динамічний процес. У множині взаємодій суб'єктів місцевого самоврядування виділено такі види: консультації, координація дій, сприяння діяльності, кооперація, співпраця, партнерство (інтегруючий вплив на систему місцевого самоврядування), а також конфлікт, конкуренція, протидія, антагоністична боротьба (регулюючий або дезінтегруючий вплив на самоврядну систему).

2. Вперше формалізовано поняття механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, визначені й описані їх різноякісні складові, виділено функції цих механізмів у місцевому самоврядуванні (див. рис. 1).

3. Пропонується класифікувати механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування за такими критеріями: за часом; за простором; в залежності від сфери суспільного життя, на яку спрямовано вплив; за способом впливу на об'єкт взаємодії; за типом зв'язків, на основі яких відбувається взаємодія; за кількістю залучених учасників; за правовим статусом суб'єктів взаємодії; за характером взаємодії; за методами й важелями впливу. Наукове значення отриманих результатів дослідження полягає у вдосконаленні понятійно-категоріального апарату галузі державного управління.

Механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування – це інтегративна, узагальнена категорія, що позначає систему політичних, правових, організаційних, економічних, фінансових, інформаційних, ціннісно–орієнтовних механізмів, умовно розмежованих за часом і простором, за способом і характером впливу, за видами, суб'єктами, об'єктами та результатами взаємодії, які в тому чи іншому поєднанні забезпечують процес виконання функцій і реалізації повноважень суб'єктів місцевого самоврядування, дозволяють узгодити інтереси та реалізувати спільні ідеї учасників місцевого розвитку стосовно вирішення питань місцевого значення.

Рис. 1 Характеристика поняття “механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування”

Крім того, реалізовані у статті методичні підходи до систематизації і класифікації механізмів взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування є основою для їх розгорнутої характеристики в межах основних напрямів взаємовідносин у цій системі: 1) між територіальними громадами; 2) між сільською, селищною, міською громадою та органами місцевого самоврядування; 3) між сільським, селищним, міським головою та депутатами відповідної ради; 4) між представницькими й виконавчими органами місцевого самоврядування; 5) між міською радою та районними у місті радами; 6) між органами самоорганізації населення та іншими, у подальших наукових пошуках.

Використані джерела інформації:

1. Адміністративне право України [Текст]: підручник / Ю. П. Битяк [и др.]. – 2007. – 624 с. – Бібліогр.: с. 613–623.
2. Державне управління [Текст]: словник–довідник / Уклад.: В.Д.Бакуменко (кер.творчого кол.), Д.О.Безносенко, І.М.Варзар, В.М.Князев та ін.; за заг.ред. В.М.Князева, В.Д.Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління [Текст] / Уклад. Ю.П.Сурмін, В.Д.Бакуменко, А.М.Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П.Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Журавський В.С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні [Текст]: підручник / В.С. Журавський, В.О. Серьогін, О.Н. Ярмиш // К.: Концерн “Видав. дім “Ін Юре”, 2004. – 672 с.
5. Залучення громадян до діяльності органів місцевого самоврядування [Текст]: навч. посіб./ І. Бураковський, В. Зайчикова, І. Парасюк та ін.; За ред. І. Бураковського – К. : УНІСЕРВ, 2004 – Ч. 3. – 2004. – 80 с. – (Серія “Управління фінансами місцевого самоврядування”).
6. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні [Текст]: підручник / Авт. упоряд.: В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, О. С. Ігнатенко [та ін.]; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2010. – 401 с. – Словник основ. термінів: с. 325-339.
7. Місцеві фінанси [Текст] : навч. посібник / За ред. О.П. Кириленко. – К.: ТОВ “Знання”, 2006. – 677 с.
8. Муніципальне право України [Текст] : підручник / Кол. авт.; за ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
9. Про асоціації органів місцевого самоврядування [Текст]: закон України від 16.04.2009 р. N 1275–VI / Відомості Верховної Ради України. – 2009 р. – № 38 – Ст. 534.
10. Про всеукраїнський та місцеві референдуми [Текст]: закон України від 03.07.1991 № 1286–XII / [Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 листоп. 2008 р., відп. офіц. текстові]. – К. : Вид. Паливода А. В., 2008. – 27 с. – (Серія “Закони України”). – 1000 экз. – ISBN 978–966–437–124–4.
11. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 966 / Офіційний вісник України. 2010 р. – № 84. – С. 36.
12. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення містобудівної документації ... [Текст]: постанова Кабінету Міністрів Укр. від 25.05.2011 р. № 555 / Офіційний вісник України. – 2011 р. – № 41 – С. 45.
13. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. Нормативні документи з

- урачуванням останніх змін в редакції станом на 28.04.2010 р. [Текст]: довідкове вид. / Суми: ФОП Соколик Б.В. – 72 с.
14. Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування [Текст] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 900-р // Офіційний вісник України. – 2009 р. – № 60. – С 50.
 15. Соціологія [Текст]: підручник / Н.П. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін.; за ред. Н.П. Осипової. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
 16. Ткачук А. Влада і громада: співпраця влади і громадськості у вирішенні місцевих проблем [Текст]: практ. посіб. / А.Ткачук, В.Артеменко, Р.Рукомеда // К.: [Інститут громадянського суспільства], 2004. – 88 с.
 17. Толкованов В. В. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні [Текст] // А.К. Гук, В.М. Олуйко, В.Я. Прошко, В.В. Толкованов; ред. В.В. Толкованова. – К.: Крамар, 2011.– 200 с.

Рецензент: Юзефович В.В., к.е.н., доцент.

УДК 351:002.2

Синиця М.І.,

здобувач кафедри державної політики та управління політичними процесами
НАДУ при Президентіві України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В статті узагальнено результати дослідження концептуальних засад технологізації державного управління.

В статье обобщены результаты исследования концептуальных основ технологизации государственного управления.

The article summarized the results of the conceptual foundationstehnolohizatsiyi government.

Постановка проблеми. У практиці державного управління України відбувається інтенсивне оновлення соціальних технологій. В той же час дослідження концептуальних засад технологізації державного управління не знайшло достатнього висвітлення та узагальнення у вітчизняній науковій літературі, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До таких досліджень та публікацій можна віднести роботи М. Синиці [1-6].

Формулювання мети статті. Метою статті є узагальнення результатів дослідження концептуальних засад технологізації державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проаналізовано наукові праці в галузі державного управління за обраною темою дослідження, що дозволило окреслити загальну тенденцію технологізації державного управління, яка є характерною для сучасного етапу розвитку країн світу й означає зростання обсягу та соціальної